

2009, anul sindicalizării judecătorilor?

*judecător Adrian Neacșu,
președinte Tribunalul Vrancea, președinte SoJust,
membru al Consiliului Director al U.N.J.R.*

Anul 2009 se anunță a fi un prag dificil de trecut pentru instanțe și judecători. Restricțiile financiare deja anunțate vor afecta într-o măsură gravă chiar funcționarea curentă a actului de judecată. Bugetul alocat instanțelor judecătorești pentru cheltuielile de funcționare este cu peste 20% mai mic decât în anul precedent, când, de asemenea, instanțele au funcționat în regim de avarie. Cele mai pesimiste calcule arată că majoritatea instanțelor își vor epuiza fondurile alocate pentru întreg anul la capitolul bunuri și servicii (combustibil, transmisiuni poștale, utilități) spre sfârșitul lunii aprilie.

În mod asemănător, măsurile de raționalizare bugetară anunțate de Guvern afectează politicile de resurse umane, începând cu blocarea posturilor vacante la data de 31.12.2008 (o hotărâre de guvern care să le excepteze nefiind încă emisă), continuând cu nefinanțarea orelor suplimentare pentru personalul auxiliar, eliminarea primelor de vacanță și sfârșind cu incertitudinea indusă prin declarații la limita iresponsabilității publice în legătură cu drepturile de pensionare ale judecătorilor. În strategia de resurse umane elaborată de Consiliul Superior al Magistraturii⁴ pentru anul 2009 se preconiza pensionarea în cursul anului a unui număr de 80 de judecători, în condițiile în care promoția 2007-2009 a I.N.M. putea acoperi un număr de 73 de posturi. Deja, de la începutul anului, un număr de peste 120 de judecători și-au înaintat cererile de eliberare din funcție prin pensionare, iar potrivit declarațiilor președintelui C.S.M. încă cel puțin 600 de judecători pot face oricând același lucru.

Recentele evoluții arată că, încolțit de presiunea mass-media, Consiliul Superior al

Magistraturii înțelege din ce în ce mai puțin să continue să joace un rol protecționist față de judecători, asumându-și din ce în ce mai riguros misiunea de a sancționa derapajele profesionale și umane din justiție. Nu de puține ori însă, reacțiile C.S.M., debitor necondiționat al presiunii publice, s-au dovedit vădit disproporționate față de încălcările deontologice ori abaterile profesionale care le-au provocat. Sfârșitul anului 2008 și începutul acestui an au adus ineditul eliminării din magistratură a unui judecător pentru neînțelegeri la locul de muncă cu o colegă judecător, revocării din funcții de conducere pentru neîndeplinirea obligațiilor privind asigurarea practicii unitare la nivelul instanței, controlului general și nediferențiat la toate instanțele, ca urmare a unui scandal mediatic legat de o întrerupere a executării pedepsei, probabil greșită sau inoportună. Evoluția C.S.M. în direcția înăsprii atitudinii față de judecători este previzibilă și dintr-un punct de vedere chiar necesară. Condiționalitățile mecanismului de cooperare și verificare în raporturile România - Uniunea Europeană impun o „statistică” bună a sancțiunilor aplicate judecătorilor și procurorilor și, din păcate, din pricina pasivității din trecut, este mult de recuperat.

Dar cea mai mare presiune pusă pe corpul profesional se datorează, în mod evident succesului categoric pe care l-au înregistrat confederațiile sindicale încă de la începutul anului. Considerată ca fiind providențială, legea salarizării unice s-a impus în cele din urmă pe

4 Hotărârea nr. 1320 din 27 noiembrie 2008 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii

**Provocările anului
2009 - presiunea
publică, întărirea
intransigenței CSM,
deprecierea condițiilor
economice ale
instanțelor - creează
premisele pentru
regândirea formelor
juridice de asociere ale
judecătorilor.**

agenda tuturor partidelor politice, fiind asumată oficial inclusiv la nivel guvernamental. Negocierile purtate în jurul constituirii bugetului de stat au arătat pentru prima dată o clasă politică incapabilă să reziste presiunii sindicatelor, cedând peste tot și contribuind din

plin, prin declarații, gesturi publice și chiar acte normative, la culpabilizarea colectivă a unor întregi corpuri profesionale, văzute ca bucurându-se de privilegii imorale într-un moment de criză economică majoră.

Dezbaterile publice purtate în jurul drepturilor salariale și al statutului judecătorilor au arătat din păcate și incapacitatea corpului profesional de a interveni și echilibra o evoluție care, în multe momente, a luat forma unei furii populare. S-a dovedit că asociațiile profesionale, singurele forme de asociere colectivă ale judecătorilor sau procurorilor, nu dețin nici legitimitatea, nici autoritatea formală de a interveni în spațiul dezbaterilor publice ori politice.

Asociațiile profesionale sunt, în realitate organizații neguvernamentale, fiind înființate și funcționând potrivit O.U.G. nr. 26/2000⁵ a asociațiilor și fundațiilor. Acestea nu le sunt recunoscute niciun fel de drepturi de participare la procesele decizionale ale autorităților publice, nu au niciun rol formal în negocierea unor drepturi profesionale, economice sau sociale, putând fi și oricând ignorate sau uitate pur și simplu în luarea deciziilor. Mai mult, asociațiile profesionale nu au și nu pot avea rolul de reprezentare a intereselor economice sau sociale ale membrilor săi, cu atât mai puțin a corpului profesional în ansamblu, întrucât, potrivit legii, asociația profesională este organizația neguvernamentală constituită exclusiv pentru apărarea intereselor *profesionale* ale membrilor. Potrivit art. 76 din Legea nr. 303/2004, republicată, "judecătorii și procurorii sunt liberi

să organizeze sau să adere la organizații profesionale locale, naționale sau internaționale, *în scopul apărării intereselor lor profesionale*". Deși, în practică, asociațiile profesionale desfășoară în multe rânduri acțiuni cu tentă sindicală, solicitând și militând pentru drepturi salariale, ele sunt de fapt lipsite tocmai de instrumentul legal prin care să poată impune aceste solicitări. Acțiunea lor în acest domeniu este ineficientă, pentru simplul motiv că regimul juridic de organizare a asociațiilor profesionale nu prevede obligația pentru autoritățile publice de a le consulta, asculta sau a realiza un acord.

Forma juridică specifică de asociere colectivă în vederea apărării întregii arii de drepturi, profesionale, economice, sociale, culturale, sportive, recunoscută și garantată de stat, este sindicatul. Potrivit art. 1 din Legea nr. 54/2003⁶ "sindicatul este constituit în scopul apărării drepturilor prevăzute în legislația națională, în pactele, tratatele și convențiile internaționale la care România este parte, precum și în contractele colective de muncă și promovării *intereselor profesionale, economice, sociale, culturale și sportive* ale membrilor acestora."

Regimul juridic de care se bucură sindicatele include: obligativitatea consultării lor în procesul de luare a deciziilor, folosirea tuturor mijloacelor de presiune permise de lege în vederea realizării scopului pentru care sunt constituite, cum ar fi negocierile, procedurile de soluționare a litigiilor prin mediere, arbitraj sau conciliere, petiția, protestul, mitingul, demonstrația și greva, dreptul de a întreprinde orice acțiune prevăzută de lege, inclusiv de a formula acțiune în justiție în numele membrilor lor, fără a avea nevoie de un mandat expres din partea celor în cauză.

Departa de mine gândul de a critica asociațiile profesionale. Ca promotor și membru fondator al U.N.J.R., am cu acestea și o relație sentimentală. Rolul lor în prezervarea independenței puterii judecătorești și protejarea statutului judecătorului este extrem de important și nu poate fi înlocuit nici de altă formă de asociere, nici de vreo altă autoritate publică. Cred însă că acum, mai mult ca niciodată, corpul profesional

5 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 39 din 31 ianuarie 2000.

6 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 73 din 5 februarie 2003.

trebuie să dea dovada de pragmatism în evaluarea propriilor interese și să găsească cele mai potrivite mijloace legale pentru a se proteja împotriva agresiunilor externe și a-și promova eficient interesele economice și sociale.

După ce polițiștii, funcționarii publici, vameșii, angajații penitenciarelor s-au organizat în sindicate, judecătorii au rămas singura categorie bugetară nereprezentată la acest nivel.

Potrivit art. 4 din legea sindicatelor, magistraților le este interzis în mod expres, alături de persoanele care ocupă funcții conducere, funcții de demnitate publică și de militari, constituirea în organizații sindicale.

Chiar la o privire superficială textul de lege este vădit neconstituțional.

Potrivit art. 40 alin. 1 din același act normativ, cetățenii se pot asocia liber în sindicate, indiferent de categoria profesională din care fac parte. Pentru judecători însă, acest drept este *aboli*t integral, deși art. 53 alin. 2 din Constituție

permite doar restrângerea exercițiului unui drept constituțional, fără a aduce atingere înseși existenței acestuia.

Organizarea sindicală a judecătorilor și-a dovedit eficiența în sisteme de justiție consolidate, cel mai bun exemplu fiind cel din Franța, unde Syndicat de la Magistrature a împlinit de curând 40 de ani de funcționare neîntreruptă.

Însă obstacolul principal nu-l reprezintă limitările legislative. Ceea ce lipsește cu adevărat este minimul de coeziune profesională fundamentată pe conștiința apartenenței la un corp profesional special. Provocările anului 2009 - presiunea publică, întărirea intransigenței C.S.M., deprecierea condițiilor de funcționare a instanțelor și chiar incertitudinea unor drepturi salariale – pot crea premisele pentru regândirea formelor juridice de protecție și promovare a intereselor comune.

Organizarea sindicală poate fi o soluție pentru eficacitate, pragmatism și solidaritate.